

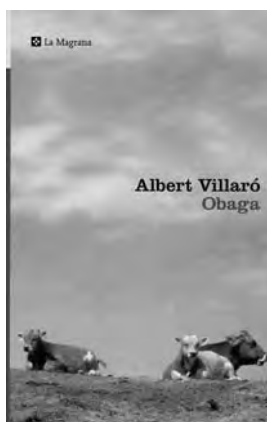
Albert VILLARÓ. **Obaga.**

Barcelona: La Magrana (Les Ales Esteses, núm. 155), 2003, 144 p., 14 €

El gran encert d'*Obaga* és en Tomàs, el narrador i protagonista: la seva consistència articula la munió de personatges i fils argumentals que presenta la novel·la. La seva peculiar manera d'entomar els fets, el seu caràcter una mica apàtic, fa que ens expliqui una història excepcional a la seva vida com un problema que s'ha de treure de sobre de la manera més expeditiva possible. L'absència de to èpic dona prou versemblança als fets narrats, i fins i tot fa plausible la celeritat amb què es resol una trama tan complicada als últims capítols, com si el protagonista, un home normal, ja no es veiés amb cor de resistir més temps l'estat d'excepció que l'afecta i decidís redreçar-ho tot per la via més curta, sense fites heroiques i sense endinsar-se tampoc en alguns dels conflictes plantejats en segon terme. El narrador és, doncs, el director d'orquestra de la novel·la, gairebé s'erigeix en autor: introdueix i talla arguments secundaris —per exemple, el passat obscur d'en David i la Magalí, els veïns d'en Tomàs, o el retorn del sergent Torrebruno a la comarca—, i es riu d'ell mateix quan cargola una mica massa la història. Així, per exemple, qualifica una escena de llit de «vodevil barat» o, quan es disposa a explicar les seves vivències al servei militar, preveu les reticències que això pot provocar en el lector a través d'en David: «Per

la cara que feia, segur que el David començava a témer que allò es convertiria en una típica història de mili, la combinació ideal de sordidesa, lleialtats masculines i calimotxos». Fins i tot destapa les tècniques narratives que utilitza amb terminologia de crítica literària: «Vaig respirar fondo, disposat a estrenar en primícia mundial un monòleg autobiogràfic».

El narrador no entra a fons en la psicologia dels altres personatges, hi guarda una distància púdica molt en consonància amb el seu caràcter discret; així, molts d'ells són descrits amb només quatre pinzellades quan s'introdueixen en la història i representen arquetipus de les novel·les de gàngsters però també prototipus de la nova població dels Pirineus. Aquest esquematisme, lluny de ser un problema, genera caràcters simpàtics, caricaturescos a vegades, d'una gran eficàcia narrativa. Trobem, per exemple, la Rosa, la xicoteta de poble d'en Tomàs, «un exemple de virtut, un triomf de les monges»; la Magalí, la hippy neorural rossa i dolça amb tocs d'artista que trenca la pau del protagonista; en Sebastià, l'oncle conco que no diu ni mu; en Ramonet, el xava; el sergent de carrabiners baixet i acomplexat, Toribio Fonseca Vallejo, conegut per Torrebruno, que fa un doble joc amb la llei i els contrabandistes; o en Martró Vell i en Lalin, el contrabandista bo i el

dolent respectivament. En Tomàs, en canvi, és un home de moltes cares i molts dubtes: bon jan i acomodaticí i alhora noble i altruista fins a extrems que ell i tot considera excessius, no és tampoc un antiheroi, però amb un esperit pragmàtic davant de la crisi de la seva rutina arriba en tot cas a ser una mica heroi per força.

El to i el llenguatge del discurs narratiu són també una troballa, una mescla molt ben dosificada de moltes fonts: la ironia empeltada al llenguatge a la manera caldersiana però amb la sorna de pagès afegida; l'argot contrabandista fins on el català ho permet; mots dialectals, expressions col·loquials i traces d'oralitat molt ben encaixades, sense caure en un registre xiroi. Alhora es combina magistralment discurs indirecte i directe: a la narració dels fets en passat, en Tomàs hi enganxa petits diàlegs o disquisicions mentals seves d'una manera àgil i fresca. El resultat de tot això és una llengua literària natural i concisa alhora, que fa lliscar el relat d'una manera molt viva.

L'argument enganxa, és un llibre divertit, un mèrit no prou valorat a vegades. Tot i així, cal reconèixer que la manera de fer avançar la trama principal –el segrest i el rescat de la Magalí– a base de subhistòries que s'hi enganxen puntualment i desapareixen sense acabar d'esclatar –els retorns als passats dels personatges, per exemple– et deixa amb una certa sensació d'assumpte pendent, com si la novel·la exigís una segona part per desenvolupar arguments que aquí tan sols s'apunten. Aquesta estructuració de l'obra es deu potser al fet que la primera vegada que es va publicar amb el títol de *L'home tranquil* fou en forma de fulletó durant un

estiu al diari *El Segre*. Això fa que cada capítol sigui molt ric en acció i en personatges si bé, com ja s'ha dit, molts d'aquests fils llavors no s'exploten.

Sota els noms inventats dels escenaris –el Marquesat, Lapena–, no costa gaire de reconèixer-hi les comarques pirinenques i Andorra. Aquests noms ficticis sembla que donin carta blanca a l'autor per abocar una petita dosi de denúncia a la novel·la dels problemes d'aquestes terres: la impunitat del contraban, la conversió dels Pirineus en parcs temàtics i, en definitiva, el poc interès per aquestes terres per part de les administracions.

L'obra fa tota la sensació de ser just el que pretenia, una història de suspens en un espai insòlit, no metropolità: els Pirineus; amb uns referents socials, els comportaments de poble, poc comuns en aquest gènere, tractats d'una manera còmica; tot plegat, des d'una mirada desmitificadora, la d'en Tomàs, que no es molestarà a extreure cap aprenentatge de la història, i els fets que viu tampoc no li suposaran una crisi de valors, ni tan sols una trista reflexió transcendental, sinó que mirarà de reconstruir la seva rutina de la manera més fidedigna possible.

Mariona Masgrau

Universitat Autònoma de Barcelona